

Отримано: 20 червня 2022 р.

Прорецензовано: 30 липня 2022 р.

Прийнято до друку: 15 серпня 2022 р.

e-mail: o_shevchenko@rocketmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-14(82)-21-25

Шевченко О. К. Репрезентація концепту «Море» в англійській фразеології у контексті національно-культурного світогляду. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 21–25.

УДК: 811.111-26:81'373.7

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5714-2902>

Шевченко Ольга Костянтинівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «МОРЕ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО СВІТОГЛЯДУ

Стаття присвячена аналізу лексичних одиниць, які утворюють лінгво-культурологічне поле «Море» в сучасній англійській мові. Дослідження проводиться в межах теорії лінгвокультурології, вивчається взаємозв'язок мови і культури. Автор статті приділяє увагу екстралінгвістичним чинникам у формуванні фразеологізмів, які розглядаються як транслятори національної мовної картини світу. В статті аналізуються лексико-стилістичні особливості англійських фразеологізмів, до складу яких входить морський компонент. Дослідження допомагає прослідити національно-культурні риси, відображені у фразеологічних одиницях такого типу.

У статті розглядається перспективний розвиток сучасної англійської фразеології, відзначаються деякі віхи у вивченні англійської фразеології вітчизняними лінгвістами і робиться спроба простежити напрями, відповідно до яких може розвиватися фразеологічна теорія в майбутньому. Зокрема, висвітлюються такі сучасні та перспективні напрями у фразеології англійської мови, як когнітивна лінгвістика, порівняльні дослідження. Всі ці можливі галузі дослідження фразеології є актуальними для сучасної лінгвістики і покликані висвітлити проблеми мови та людського мислення.

Ключові слова: фразеологізми, морський компонент, морські терміни, детермінологізація, класифікація фразеологізмів, професійна сфера.

Olha Shevchenko,
PhD in Philology, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

REPRESENTATION OF THE CONCEPT “SEA” IN ENGLISH PHRASEOLOGY IN THE CONTEXT OF NATIONAL AND CULTURAL IDENTITY

The article is devoted to the analysis of lexical units, which constitute the linguistic and cultural field “Sea” in modern English. The study is conducted on the basis of the theory of linguistic culture and focuses on the interrelation between language and culture. The author emphasizes the significance of extra-linguistic factors in coining new phraseological units, which are viewed as translators of the national linguistic picture of the world. The article also examines lexical and stylistic features of phraseological units with a “Sea” component in English. The research reveals national and cultural traits reflected in phraseological units of this kind.

The article is dedicated to the perspectives on the development of contemporary English phraseology, some phraseology studies implemented by modern linguists are analyzed. New tendencies, such as cognitive linguistics, and comparative and typological research of English phraseology, are described in the article. The trends mentioned above are quite up-to-date for contemporary linguistics and are aimed at solving language as well as human cognition problems.

Key words: phraseological units, “sea” component, marine terms, determinologization, classification of phraseological units, professional sphere.

Умови життєдіяльності людини, історичне минуле, соціальний і духовний досвід попередніх поколінь визначають зміст когнітивних стереотипів, які утворюють картину світу. Зв'язок картини світу з мовою проявляється як взаємодія ідеальної концептуальної системи з матеріальною основою її об'єктивації.

За визначенням А. А. Кібрика «мовна картина світу – це сукупність уявлень про світ, які були історично сформовані у повсякденній свідомості певного мовного колективу і відображені у мові» (Кібрик, 219:148). Це свого роду світобачення через призму мови.

Мовна картина світу являє собою комплекс мовних засобів, у яких відображені особливості етнічного сприйняття світу, сукупність уявлень народу про дійсність, зафіксованих в одиницях мови на певному етапі розвитку народу. Особливу роль при вивченні мовної картини світу відіграє лексикологічний склад мови, зокрема фразеологія, оскільки саме фразеологізми «асоціюються з культурно-національними еталонами, стереотипами, міфологемами і відтворюють менталітет, характерний для тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти» (Федорова, 2018: 642).

Актуальність дослідження зумовлена інтересом сучасної лінгвістичної науки до механізмів вторинної номінації за допомогою фразеологізації та детермінологізації у певних професійних сферах.

Мета цієї роботи полягає у вивченні та аналізі семантичних і етимологічних особливостей фразеологічних одиниць морської тематики в англійській мові, а також у виявленні їхніх національних особливостей.

Об'єкт дослідження – фразеологічний фонд англійської мови.

Предметом дослідження послужили «морські» фразеологічні одиниці англійської мови, відібрані з фразеологічних словників (Ауто, 2009; McCarthy, 2017; Шитова, 2010) за допомогою методу суцільної вибірки, методу фразеологічної ідентифікації, а також квантитативного і контрастивного методів.

В цілому було проаналізовано близько 200 фразеологічних одиниць англійської мови з морським компонентом.

Фразеологізми відіграють важливу роль у виявленні національно-культурних особливостей. Фразеологічні номінації представляють собою великий обсяг культурно-маркованої інформації і утворюють особливу, фразеологічну картину світу, яка яскраво розкриває національно-культурну специфіку різних мов (Дьякова, 2006). Отже, фразеологічна картина світу розглядається як частина цілісної мовної картини світу. Під нею мислиться картина світу, виражена фразеологічними зображеннями мови.

Фразеологізми найбільш яскраво відображають світобачення і світорозуміння носіїв мови, їхню культуру. Під фразеологічною картиною світу ми розуміємо знання людини про світ, її уявлення про світоустрій. Особливість таких знань полягає у тому, що вони являють собою не просто акумульовані знання, а скоріше результат їх образного переосмислення.

Так, найважливішим фактором для формування і подальшого розвитку англійської мови стало географічне розташування Великої Британії як острівної держави. Судноплавство, навігація і суднобудування посідали у житті англійців важливе місце. Моряки у плаванні знаходили яскраві вирази, пов'язані зі специфікою своєї діяльності, деякі з яких згодом отримали більш широкий зміст і проникли, особливо у метафоричному використанні, в загальнолітературний шар мови.

Фразеологія морського походження посідає друге місце після біблеїзмів за частотністю використання, тому сфера її вживання набагато ширше, ніж фразеологічних одиниць іншої етимології. Деякі терміни настільки детермінологізувалися, що майже не відчужуються як професіоналізми і входять до загального фразеологічного фонду англійської мови.

Питання про шляхи переосмислення терміносполучень, які перетворюються у фразеологізми, залишається не до кінця вирішеним. У цьому дослідженні ми простежимо процес перетворення професіоналізмів у повністю переосмислені поєднання – фразеологізми.

Спочатку термін, використовуваний у професійній сфері, проникає через носіїв цієї професії в інші соціальні верстви, потім цей зворот образно переосмислюється і частково детермінологізується. Первинне значення терміну починає розбігатися з його новим значенням. Шляхом активного і регулярного вживання закріплюється переносне значення терміносполучень. Професіоналізм набуває переосмислення, метафоричного значення і входить до загального лексичного складу як фразеологізм.

При відборі певних одиниць термінологічного походження основним критерієм виступає колоритність і виразність образу (Рижкіна, 2018). Очевидно, увесь процес переосмислення відбувається протягом довгого періоду часу. Іноді буквально значення абсолютно виходить із ужитку і використовується лише у метафоричному значенні, створюючи при цьому стилістичний ефект мови. Детермінологізовані словосполучення, запозичені з морської термінології, проникають до загального вжитку через публіцистичні канали або через усне мовлення морських фахівців і мореплавців.

Шумаріна Т.Ф. зауважує імпліцитний характер фразеологізму. Декодуючи його, реципієнт застосовує дедукцію. Дедукція дозволяє з уже наявного знання отримати нові істини за допомогою чистого міркування (Шумаріна, 2019:29).

Аналіз матеріалу дозволив зробити висновок про те, що досліджуваний концепт «Море» розширює свої кордони за рахунок співвіднесених з ним понять, і сьогодні до асоціативного поля концептосфери «Море» можна віднести поняття: водна стихія, ландшафт, пейзаж, військово-морський флот, кораблі і навігація, подорож і відпочинок на узбережжі, морська подорож, морепродукти і деякі інші поняття. Цей факт свідчить про емоційну і комунікативну значущість морської картини світу для англійців.

Аналіз 196 фразеологічних одиниць, які відносяться до концептосфери «Море», виявив, що вони нерівномірно розподілені за семантичними полями.

Переважає частина морських фразеологізмів зосереджена в понятійному полі «Людина» і характеризує людину за різними аспектами: її діяльність, здібності, риси характеру, поведінку і т. і.

Оскільки образ людини посідає центральне місце у корпусі фразеологічних одиниць із морською складовою, можна говорити про антропоцентризм «морського» компонента англійської фразеології.

Розподіл досліджуваних фразеологічних одиниць за семантичними полями, згідно зі значенням, виявив, що більша частина ідіом з «морським» компонентом (117 одиниць) використовується для позначення різних якостей людини. За допомогою фразеологічних одиниць з морським компонентом можна дати інтелектуальну, а також соціальну характеристику людини, описати зовнішній вигляд, охарактеризувати поведінку, самопочуття, риси характеру.

Ми дослідили, що багато фразеологічних одиниць з морським компонентом мають компаративну форму. Образи-еталони, які використовуються в компаративних фразеологічних одиницях, певною мірою відображають шкалу цінностей, закріплених в англійській мові. Такі фразеологічні одиниці мають традиційну для багатьох індоєвропейських мов форму – порівняльний зворот з *as* або *like*. У фразеологічних одиницях з морським компонентом в якості еталонів певних якостей людини служать головним чином риби та інші мешканці моря:

– *eel* (морський вугор): *slippery as an eel* (той, якому неможна довіряти – букв. «слизький як вугор»);

– *sardines* (сардини): *be packed (in) like sardines, be squashed (in) like sardines* (затісно, коли багато людей або речей знаходяться у обмеженому просторі, букв. «набитися як сардини у банку»);

– *clam* (моллюск): *happy as a clam at high tide* – (дуже радісний або вдоволений, букв. «веселий, як моллюск при припливі»: відплив – час, коли рибалки ловлять моллюсків, отже при припливі моллюску щастить, його неможливо упіймати).

Імпліцитне порівняння людини з «морськими» істотами простежується не лише в іменних, але і в ряді дієслівних фразеологічних одиниць. Наприклад, *drink like a fish* (пиячити, букв. «пити як риба»), *every eel hopes to become a whale* (про амбітну людину – букв. «кожен вугор мріє стати китом»).

Використання назв тварин в компаративних ідіомах є характерним для багатьох мов. Воно визначається асоціативно-образним зв'язком, який відображає національно-культурну специфіку мовного колективу. До групи компаративних фразеологізмів слід додати фразеологічні одиниці, в яких відсутній структурний компонент порівняння *as*, оскільки еталони-фраземи можуть мати не лише експліцитну, а й імпліцитну форму: *an odd fish* (дивний тип, дивак – букв. «дивна риба»), *a poor fish* (бідолаха, невдаха – букв. «бідна риба»), *whale* (букв. «кит» – товстун або п'яниця, людина, яка має великий живіт через пиятику або ожерство) і т. і.

Але найчастіше в компаративних фразеологічних одиницях використовується родова назва – *fish* «риба», вона є етапом декількох якостей, які стосуються здоров'я, емоційної сфери та суспільної значущості. Таким чином, відбувається метафоричне перенесення різних якостей морських істот на людину:

- *be like a fish out of water* – почуватися незручно, некомфортно, букв. «як риба без води»;
- *cold fish* – неемоційний, незацікавлений, недружелюбний;
- *a big fish in a small pond* – ситуація, коли людина має знання, досвід, силу або вплив у невеликій групі, широковідомий у вузькому колі;
- *a fish stinks from the head down* – букв. «риба починає смердіти (гнисти) з голови» – означає, що неефективна робота організації є наслідком насамперед некомпетентного керівництва.
- *a fish tale* – велика брехня. Фраза є алюзією на популярний анекдот, коли рибалки перебільшують розмір риби, яку вони зловили.
- *need (something) as much a fish needs a bicycle* – бути непотрібним, букв. «потрібно, як рибі велосипед».
- *cry stinking fish* – займатися самокритикою, знецінювати себе. Описує рибалку, якому не вдається продати рибу, тому що він сам оголошує, що риба вже засмерділась.
- *even a fish wouldn't get caught if he kept his mouth shut* – застереження для балакучих, букв. «навіть рибу не ввіймати, якщо вона не роззявить рота».
- *What's that got to do with the price of fish?* – риторичне питання, яке звертає увагу на недоречність або неправомірність зауваження співрозмовника, букв. «А до чого тут ціна на рибу?»
- *teach a man to fish* – прислів'я, в якому підкреслюється важливість навчання і практичних навичок: «*Give a man a fish and you feed him for a day, teach a man to fish and you feed him for lifetime*», букв. «Дай людині рибу, і ти нагодуєш її на один день Навчи людину ловити рибу, і ти нагодуєш її на все життя».

Досліджувані фразеологічні одиниці з морським компонентом ми поділили на 6 підгруп, в яких людина розглядається з позиції інтелектуальних здібностей, рис характеру і соціального статусу, зовнішнього вигляду, різних фізичних та емоційних станів.

Слід звернути увагу на той факт, що всі фразеологічні одиниці з морським компонентом підгрупи «**Інтелектуальні здібності**» дають **негативну** характеристику людині, яка має застарілі або дивні погляди. Людина, відстала від життя, із застарілими поглядами буквально «знаходиться поза мапою» – *off the map*. Відсутність розуму, дивацтво або божевілля асоціюються з відхиленням від курсу: *be off one's beam* (букв. «зійти зі свого траверзу»), *a queer fish* (букв. «дивна риба»).

У ході дослідження було виділено 22 негативних і чотири позитивні якості **характеру людини** (усього 26 фразеологічних одиниць з морським компонентом). До **негативних** були віднесені наступні якості характеру: хитрий (*slippery as an eel* – букв. «слизький як вугор»), безвольний (*weak as water* – букв. «слабкий як вода»), бездушний (*a cold fish* – букв. «холодна риба»), нудний (*dull as ditch water* – букв. «нудний як дренажні води») і мовчазний (*dumb as a fish* – букв. «німий як риба»). Хитра людина, яка приховує свої справжні наміри «дивиться в один бік, а вслує в інший» – *look one way and row another*. До **позитивних** якостей людини, виражених за допомогою фразеологічних одиниць з морським компонентом, віднесені спокій (*on an even keel* – букв. «на рівному кілі») і енергійність (*dancing, talking, etc. up a storm* – букв. «бурхливо танцювати, розмовляти»). Талановита, обдарована людина буквально «має повну команду» – *the full team*. Про того, хто вміє пристосовуватись до обставин, кажуть *sea legs* – цей вислів був уперше зареєстрований у 1712 р. і описував уміння міцно триматись на ногах і упевнено пересуватись кораблем під час морської качки. У 1800 р. ця фраза почала використовуватись в ідіоматичному значенні.

Серед фразеологічних одиниць з морським компонентом можна виділити чотири підгрупи, що характеризують **соціальний стан людини** в суспільстві. За кількістю ідіом, найбільш чисельною є підгрупа «**бідний**». Слід зауважити, що бідність пов'язана в цілому з відсутністю води й неможливістю корабля тримати курс: *in dry dock* (букв. «в сухому доці, на міліні»), *at a low ebb* (букв. «при відпливі»), *take the bottom/ground* (букв. «сісти на дно»), *run on the rocks* (букв. «наштовхнутися на скелі»), *on the beach* (букв. «на березі»). Наступна підгрупа, яка також має негативне забарвлення, – «**безробітний, звільнений з роботи**». Звільнення, в свою чергу, метафорично пов'язане із заливненням корабля: *go by board* (букв. «випасти за борт»), *walk the plank* (букв. «пройтися по дошці» – такою була форма покарання через страту на кораблі, коли злочинець мав пройти по дошці, яку прикріплювали до борту, так що один кінець дошки закінчувався у відкритому морі).

Частина ідіом у цій категорії позначає «**безпорадність, безпомічність, погану вдачу**»: *on the beam-ends* (букв. «на краю бімсу»), *go by the board* (зазнати невдачі, букв. «випасти за борт»). Про людину, яка потрапила у складні умови, бореться за виживання, кажуть *row against stream* (букв. «гребти проти течії»).

Ідіома *two lamps burning and no ship at sea* описує марнотратника, небагату людину, яка намагається будь-що справити враження благополуччя, нерозумно розтрачує свої мізерні кошти, «гуляє на всі». Раніше масляні лампи були дуже рідкісними і дорогими. Людина, яка могла собі дозволити купувати такі лампи, була забезпеченою настільки, що могла собі дозволити також утримувати і корабель. А той, хто палив дві лампи, а кораблю не мав, витратив свій статок на коштовну дрібничку, не придбавши дійсно вартої і цінної речі.

Серед фразеологічних одиниць, які мають позитивну конотацію, виділяється досить численна підгрупа «**на керівній посаді**». Високе становище людини пов'язане в першу чергу з місцем на кораблі, роботою, яку виконує моряк: *at the tiller* (букв. «біля штурвалу»), *take the helm* (букв. «взяти штурвал»), *a great ship asks deep waters* (букв. «великому кораблю потрібні глибокі води»), пор. укр. «великому кораблю – велике плавання»), *get one's flag* (букв. «отримати прапор»). Ідіоми в підгрупі «**багатий**» відрізняються яскравою образністю: *at the flood* (у вигідному становищі, букв. «за високої води»), *ship's cousin* (улюбленець командира/начальника), *spread your net wide* (мати широкі можливості – букв. «широко розставити снасті»), *on the crest of a wave* (на вершині слави – букв. «на гребні хвилі»). Про людину, яка змістила когось із посади, або розбагатіла, відібравши статок в когось, кажуть *take the wind out of sb's sails* (відібрати пальму першості, вибити із сідла, букв. «забрати вітер у когось із-під вітрил»).

З таблиці видно, що характеристика **зовнішнього вигляду людини** за допомогою фразеологічних одиниць з морським компонентом в цілому негативна, в них відзначається невідповідність зовнішності прийнятній нормі. Фразеологічні одиниці цього типу висловлюють такі риси як «старомодний» (*be out of the ark* – букв. «вийти з Ноевого ковчегу») і «негарний» (*flat as a flounder* – букв. «плаский як камбала»). Ми знайшли єдиний фразеологізм із нейтральним значенням *the cut of one's jib* – «зовнішність» (букв. «форма вітрил»).

Характеристика **фізичного стану** також у більшості випадків негативна (10 з 12 фразеологічних одиниць). Ідіоми з «морським» компонентом характеризують хвору, п'яну, плаксиву, спраглу або нездорову людину. Наприклад, *be green about the gills* (мати нездоровий вигляд – букв. «позеленіти до зябер»), *feed the fishes* (страждати морською хворобою – букв. «годувати риб»), *blow like a grampus* (задихатися – букв. «дихати як касатка») і т. і. Окрім того, сюди входить велика підгрупа ідіом, які позначають стан сп'яніння: *drink like a fish* (пити запоем, безпробудно пиячити – букв. «пити як риба»), *full to the gills* (п'яний – букв. «повний по самі зябра»), *three sheets to the wind* (вщент п'яний – букв. «три вітрила до вітру»), *full cargo aboard* (п'яний, букв. «з повним вантажем на борту»).

Фразеологічні одиниці з морським компонентом підгрупи **«Емоційний стан»** висловлюють як негативні, так і позитивні емоції людини (всього 22 фразеологічні одиниці). До перших відноситься розпач (*a fish out of water* – букв. «як риба на суші»), потрясіння (*completely at sea* – букв. «повністю занурений у море»), відчай (*be at rock bottom* – букв. «бути на каменитому дні»), стривоженість (*be in uncharted waters* – букв. «перебувати у воді, яка не позначена на морській мапі»), небезпека (*to swim with sharks* – (букв. «плавати з акулами»). У складній ситуації, «між молотом і ковадлом» – *be between the devil and the deep blue sea*. Коли справа не під силу, людина почувається «не на своїй глибині», так ніби занадто далеко заплила – *be out of one's depth*. Про марні сподівання кажуть *to lash the waves* – букв. «шмагати хвилі», тобто займатись безнадійною справою.

До фразеологічних одиниць з позитивною конотацією відноситься почуття щастя (*happy as a clam* – букв. «щасливий як молюск»), задоволеність (*like a duck / fish to water* – букв. «як качка / риба у воді») і радість (*be on the high ropes* – букв. «на високих реях»), полегшення – *when one's ship comes home*

Завершення вдалої справи, особливо якщо це стосується навчання (закінчення університету з відзнакою, складений на «відмінно» екзамен) описують *with flying colors* – букв. «з вітрилами, які майорять на вітрі». Ця ідіома відома з часів епохи Великих географічних відкриттів: коли корабель повертався у гавань з піднятими вітрилами (colors) – це означало, що похід був вдалий, і навпаки, повернення корабля зі спущеними вітрилами означало невдалий морський вояж.

Слід відзначити, що кількісно переважають фразеологічні одиниці з морським компонентом, які виражають позитивні емоції (64%). Крім того, в цій підгрупі представлені ідіоми, які характеризують сильні почуття людини: *stir to the depths* (букв. «хвилюватися до самих глибин»), *plumb the depths of sth* (букв. «вимірювати глибину лотом»).

№	Ідіоматичні групи	Позитивна конотація		Негативна конотація		Разом
		абс.кількість	%	абс.кількість	%	
1	Зовнішній вигляд	–	–	23	100	23
2	Фізичний стан	2	17	10	83	12
3	Емоційний стан	14	64	8	36	22
4	Інтелектуальні здібності	–	–	8	100	8
5	Риси характеру	4	16	22	84	26
6	Соціальний статус	7	27	19	73	26
	Разом	27	23	90	77	117

З таблиці видно, що найбільшими групами розділу фразеологічних одиниць із морським компонентом є такі, що характеризують риси характеру і соціальний статус людини (22%). Також великими ідіоматичними групами є «Зовнішній вигляд» (20%) і «Емоційний стан» (18%). Незначні групи фразеологічних одиниць з «морським» компонентом виражають фізичний стан людини (10%) і її інтелектуальні здібності (7%).

«Морський» компонент є одним із ключових семантичних компонентів англійських фразеологічних одиниць, об'єднаних загальною комунікативною областю – сферою мореплавання. У структурному плані він може бути іменним або дієсловним, а також носить в цілому термінологічний характер. Метафоричний перенос здійснюється з тих чи інших якостей риб та інших мешканців моря на людину. Згідно з проведеною класифікацією, велика частина морських фразеологізмів зосереджена в семантичному полі «Людина» і дає, в загальному, негативну характеристику зовнішності людини, її фізичним можливостям, інтелектуальним здібностям, рисам характеру і соціальному статусу. Лише в категорії, яка описує емоційний стан людини, переважають фразеологізми з позитивною конотацією. Концепт «Море» включає естетичні, моральні, світоглядні та ціннісні установки, які формувались у свідомості стосую протягом віків.

Вивчення фразеологічних одиниць, що виникли в результаті детермінологізації морських термінів, дозволило нам дійти висновку, що найважливішим джерелом фразеологічних одиниць в англійській мові є професійна мова моряків, в якій поширені терміни і розмовні професіоналізми. Потрапляючи до складу фразеологізму, термін набуває значення, що веде до його повної детермінологізації. Таким чином, морські компоненти у структурі фразеологізму піддаються як повному, так і частковому переосмисленню. Повне переосмислення значення породжує емоційно-експресивні фразеологічні одиниці. Саме переосмислення значення дозволяє терміну вийти із замкненої терміносистеми.

Аналіз морської картини світу англійців, який був проведений у цій роботі, не можна вважати вичерпним. Перспективи дослідження ми бачимо у вивченні стилістики фразеологічних одиниць, етимологічно пов'язаних із морем, які відображають історію народу, своєрідність морської культури і побуту, на матеріалі мови преси, художньої літератури та соціальних мереж.

Література:

1. Дьякова Н.А. Теоретические и методологические основы исторического изучения английской фразеологии. *Проблемы современного языкознания. Культура народов Причерноморья*. 2006. № 76. С. 25-29.
2. Кибрик А. А. Теория коммуникации и лингвистический анализ дискурса (глава 11). *Основы теории коммуникации*. Москва: Юрайт, 2019. С. 141–151.
3. Рыжжина Е.В. Фразеологическая креативность в современном английском языке в условиях динамической синхронии. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Гуманитарные науки*. 2018. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/frazeologicheskaya-kreativnost-v-sovremennom-angliyskom-yazyke-v-usloviyah-dinamicheskoy-sinhronii>
4. Федорова О. В., Кибрик А. А. Общее, индивидуальное и контекст в мультимедийной коммуникации. *Когнитивные исследования языка*. Москва, 2018. № 33. С. 637–645. URL: <https://istina.msu.ru/publications/article/117107620/>
5. Шумаріна Т.Ф. Фразеологізм як елемент сугестивного дизайну. *Мова*. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечнікова, 2019. № 31. С. 26–31.

Словники:

1. Ayto John, Oxford Dictionary of Idioms. Oxford University Press, 2009. 340 p.
2. McCarthy M., O'Dell F. English Idioms in Use: Advanced. Second edition. Cambridge University Press, 2017. 183 p.
3. Шитова Л. Ф. Carry Coals to Newcastle: 350 Geographical Idioms and More. СПб.: Антология, 2010. 96 с.

References:

1. Kedych, T. (2011) Poshyren'nya frazeolohichnykh odynyts' yak odyn z typiv strukturno-semantychnoi transformatsii frazeolohizmiv. [The spread of phraseological units as one of the types of structural and semantic transformations of phraseologisms]. *Doslidzhen'nya z leksykolohii i hramatyky ukrains'koi movy*. Vol. 10. P. 101–108.
2. Myshak, O. (2012) Prahmatychni idiomy v sychasniy anglis'kii movi [Pragmatic idioms in modern English]. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universitetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filolohichni nauky*. № 2(4). URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/26.pdf>.
3. Petrova, N. (2013) Anhliis'ki frazeologichni odynytsi z natsional'no kulturnym komponentom. [English phraseological units with national cultural component]. *Inozemna filolohia*. Kyiv. P. 40–50.
4. Rohach O. (2010) Strukturno-semantychni osoblyvosti frazeolohizmiv z etnonimamy (na materialy ukrains'koi, ro'iis'koi, pol'skoi, anhliis'koi, frantsuz'koi mov. [Structural and semantic peculiarities of phraseologisms with etnonyms (on the material of Ukrainian, Russian, Polish, English and French languages)]. Lutsk: Volyn National University imeni Lesi Ukrainki. 236 p.
5. Shumarina T. (2019) Frazeolohizm yak element suhestivnoho dyzainu. [Phraseologism as an element of suggestive design]. *Mova*. Odessa. ONU imeni I.I. Mechnikova № 31. P. 26–31